

Teatologii francezi socotesc că epoca marilor prefaceri innoitoare, din teatrul modern, s-a desfășurat în jumătatea de veac dinaintea celui de al doilea război mondial (vezi, de pildă: Michel Corvin: „Le théâtre nouveau en France”, p.u.d.F., 1966). S-ar putea afirma, înfruntând paradoxul, că noutate este ceea ce durează; nu ceea ce se afirmă ca fără trecut, ci se vadește a conține viitorul. „Este imposibil ca, asistând la apariția unui fenomen artistic, să-i poți aprecia totodată gradul de noutate și mai ales valoarea”, spune teatologul citat.

În ce măsură sugerează piesa lui Jean de Beer asemenea considerații, se poate aprecia, dacă avem în vedere că e vorba de reluarea dintr-un unghi modern a unei tragedii legendare a cărei vechime depășește vârsta creștinismului. Conturând cu precădere trăsăturile nobile ale personajelor, spiritual și nu exterior individualizate, punând accentul etic pe capacitatea eroilor de a iua hotărâri deliberate și nu de a se face instrumente orbe ale soartei sau conjuncturilor, piesa dezvăluie un mesaj umanist, ceea ce o deosebește de varianta germanizată a lui Wagner, din opera cu același nume, redând-o în esență obârșii sale celtice și valorificându-i noi sensuri, pe deplin contemporane. Căci, dacă în tragedia antică fapta nu poate fi dedusă decât într-o măsură neînsemnată din caracterul eroului, ea fiind determinată de poziția în stat sau în familie, în tragedia modernă omul însuși afirmându-se ca răspunzător de actele sale, poartă și răspunderea răului declanșat. Piereea însăși nu mai pare suferință fatală, ci dovedindu-se o consecință a faptelor omenești se manifestă ca acțiune. Tristan și Isolda nu sînt victime nevinovate și pasive atrase în vârtejul suferințelor și nenorocirilor datorită întâmplării — căci momentul consumării întâmplătoare a elixirului, care îi aruncă fizic unul în brațele celui alt, nu explică și evoluția anterioară sau ulterioară a sentimentelor indistructibile care îi vor înălțui. La baza piesei mi se pare a afla deci nu „absurditatea existentă”, ci conștiința tragică a culpei, înălțurii căreia se mișcă protagoniștii. Cei doi tineri eroi, care își dăruiesc iubirea cu atita ferocitate și intruchipează prin aceasta un ideal al frumuseții și curățeniei sufletesti, vor pieri tocmai din acest motiv, tocmai pentru că dind ființă dragostei adevărate se împotrivesc convențiilor care îi depășesc. „Adevărată tragedie, spune K. Jaspers, se naște acolo unde cunoașterea tragică percepe distrugerea și moartea ca existind tocmai în adevăr și în fericire...” Dar idealul despre frumusețea de nestîrbît a dragostei, despre dreptul nobil la iubire adevărată și la sinceritatea sentimentelor, deci la fericirea prin dragoste nu pierd odată cu cei doi eroi, aceștia și-au dăruit viețile tocmai pentru intruchiparea unui asemenea ideal, pentru a da glas aspirației eterne a sufletului uman către puritate. „Dreptatea eternă se manifestă în scopuri și indivizi în așa fel, încît restabilește substanța morală și unitatea, odată cu moartea individualității...” spune Hegel ocupîndu-se dintr-o perspectivă mai optimistă de problema tragicului. Concilierea

estetică cu tragicul destin al celor doi iubii este menită să convingă pe spectatorul modern că, în ciuda pieririi lor, idealul dragostei curate și al învingerii spaimei de moarte este pe deplin uman, deci îndreptățit.

Povestea care leagă între ele cele câteva personaje ale piesei se întindează pe o străveche legendă din folclorul popoarelor celtice, deși tradiția cultă păstrează imaginea unui „chanson” cavaleresc de obârșie medievală. Marc, cu al cărui regat sălbatică Irlandă se află în nesfârșite războaie, îl trimite pe tînărul și frumosul său nepot Tristan — un fel de truver cu vorbă și purtări alese — să pețescă pentru el pe Isolda, fiica regelui irlandez. Căsătoria este sortită împăcării între cele două țări. Tristan e însoțit de înțeleptul Gorvenal, preceptorul lui Tristan și de iubita acestuia, Branquien. Acțiunea începe cu un prolog în care aceste două personaje comentează relațiile survenite între Tristan și Isolda, porniți către regatul lui Marc. În curînd apar ei înșiși și așezîndu-se la masă beau din întimplare elixi-

TRISTAN ȘI ISOLDA

pe scena Teatrului de Stat din Piatra Neamț

rul pe care mama Isoldei îl pregătise pentru ea și viitorul ei soț. Iubirea va fi tănuțitabil, cu ajutorul celor doi slujitori credincioși. Totuși, după căsătorie, regele află de dragostea lor dar Tristan și Isolda scapă de necruțătoarea pedeapsă fugind în codru împreună cu Gorvenal și Branquien. Urmăriți de rege ei sînt nevoiți să se predea, iar regele îi iartă cu singura condiție a exilului lui Tristan. Se despart legîndu-se ca la cel dintîi semn să se reintîlnească, ceea ce se va și întimpla, dar cu prețul vieții lor.

Regizorul Dinu Cernescu a conceput un spectacol care, deși sobru deține elemente pregnante plastice; aici decorurile arhitecturale Vladimir Popov, costumele lui Mihai Mădărescu și muzica lui Ștefan Constantin Zorzor se contopesc cu naturalete.

Atmosfera apăsătoare și enigmatică se reconstituie prin mijloace elementare și de aceea vi-guroase: un podium de scînduri grosolane, mobilier minim din același material, în scenele exterioare copaci strâni de metal, atrînd amenințator. Costumele au discreție și vădesc fantezie, deși prin stilizarea lor discretă nu mi s-au părut totdeauna în deplin acord cu concepția decorurilor.

Muzica accentuează atmosfera apăsătoare și parcă populată de duhuri ostile, prin mijloace deosebit de expresive.

Viziunea regizorală se omogenizează, datorită finalizării interpretative a ansamblului scenografico-muzical. Actorii pornesc în creațiile lor de la un text de reală bogăție ideatică și resurse literar-dramatice, capabil să solicite deopotrivă emoția și reflexivitatea.

Mișcarea în scenă vădește rafinament și este în tonul economiei de plastică scenică, iar simplificarea gestică evidențiază metaforele evocatoare ale spectacolului. Am reținut vigoarea interpretativă din multe scene, care dezvăluie noi și noi resurse dramatice ale textului. Dintre acestea — scena prologului și a discuției ulterioare dintre Tristan și Isolda, cu unele rezerve, întreg tabloul urmării din pădure și mai ales momentul expresionist al cutremurării și lovirii copacilor, menit să sugereze neputința celor doi îndrăgostiți înconjurați de conveniențe potrivnice; mai merită menționată scena de la curtea regelui Marc, a dezvăluirilor lui Ganelon, a revenirii lui Gorvenal ca fals negustor etc.

Există și unele inegalități, mai ales în sfera creațiilor actricești individuale. Sublinierea ideilor, tensionarea momentelor-cheie se fac cu mijloace uneori excesiv teatralizate, în special vocale. S-ar putea susține că se vorbește cu o octavă mai sus.

Distribuția beneficiază de talente tinere, pentru care a juca într-un asemenea spectacol reprezintă un prilej de ridicare a nivelului profesional și poate de afirmare. Adriana Marina Popovici, actriță de real talent, dar fără o experiență matură în interpretarea unor roluri de asemenea anvergură, ca Isolda, face totuși eforturi meritorii.

Printre momentele revelatoare pentru tînăra interpretă, subliniem — pe lângă scenele de ansamblu deja menționate, și care sînt reușite și datorită participării ei — cearta cu regele Marc, înfîlirea cu falsul negustor etc. În general însă, actrița trebuie să-și elaboreze un joc mai ferm în nuanțări, mai organic interiorizat.

Traian Pîrlog, interpretul lui Tristan, deși cu o gândire scenică mai cristalizată, ar fi trebuit să demonstreze mai multă prestață, expresivitate sau nuanțare, deși tînărul actor obține pe alocuri rezultate apreciable; citez primul tablou, scena confruntării cu regele Marc, sau câteva secvențe ale urmării din pădure.

O creație valoroasă o constituie rolul Branquien, jucat de Olga Bucătaru. Dicția, plastica individuală și celelalte date ale marcantelor sale prezențe scenice, contribuie la înfățișarea unui personaj memorabil.

Alexandru Lazăr în Gorvenal vădește din nou talent și conștiințiozitate profesională, capabile să-și asigure o interpretare corectă, cu scene de vîrf în secvențele urmării din pădure, în unele de la curtea regelui etc.

Radu Voicescu, deși într-un rol episodice, se impune atenției printr-un joc pitoresc, dar subtil și autentic.

Ion Bog în regele Marc, are intuiție și forță afectivă, însă pe alocuri jocul este greoi și nu prea variat.

Mi se pare a observa o oarecare lipsă de omogenitate a ansamblului scenic, ceea ce se resimte și în calitatea dramatică a spectacolului, nu totdeauna la fel de elevată. Se mai observă insuficiențe ale organizării partiturilor, unele dezacorduri de tonalitate, vîndînd poate carențe în unificarea concepțiilor asupra fondului de idei, sentimente și contemporaneitate, al textului.

Concluzia nu poate fi, totuși, decît aceea a consemnării spectacolului cu considerația datorată unui act de superioară cultură teatrală.

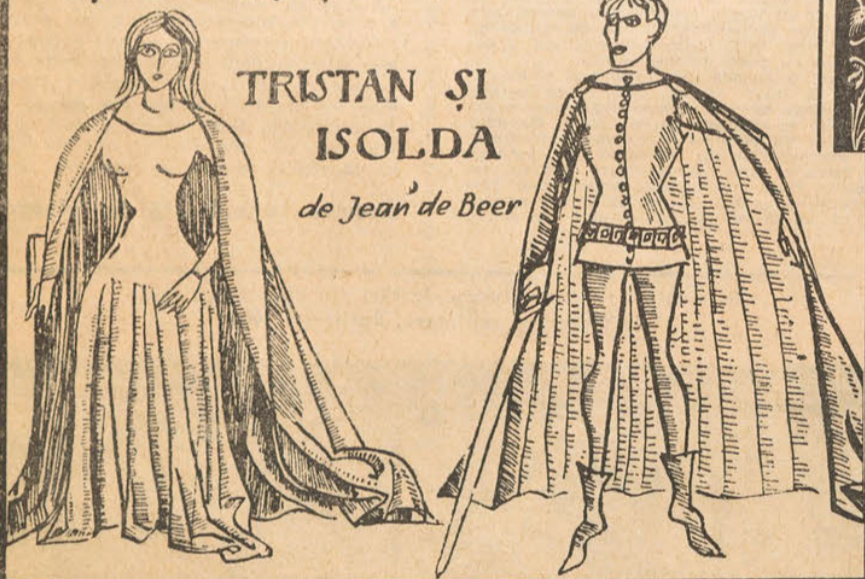
Vlad Sorianu

teatrul de stat piatra neamț

premieră pe țară cu

TRISTAN ȘI ISOLDA

de Jean de Beer

- **Afară-i vopsit gardu', inăuntru-i leopardu'**
de Alecu Popovici
- **Neîncredere în foisor**
de Nelu Ionescu
- **În pregătire: „Răzvan și Vidra”**
de B.P. Hașdeu și
„Măști” spectacol coupé din
Negruzzi, Slavici, Caragiale.

× carnet plastic

probitate artistică și vigoare

Remarcat de critică de la primele lui confruntări cu publicul, din 1964 și 1965, Petru Petrescu, actualul expozant de la Galeria de artă a Muzeului regional băcăuan, învederează cu încredere manifestare — colectivă sau personală — elanurile unui temperament în continuă eltervescență.

Desigur, e prematur — după câteva participări la expozițiile colective, cum au fost regionalele băcăuane, interregionalele ieșene și expozițiile anuale republicane de grafică, cit și după două expoziții personale — să anticîpăm drumul pe care va pași graficianul Petru Petrescu, ale cărui începuturi în artă s-au chezurit sub influența lui Halăucescu, în grafica căreia tînărul artist pietrean a admirat, în primul rînd, vigoarea temperamentală, virtuozitatea.

Descoperindu-și matca naturală a talentului în tehnica monotipului — care îmbină virtuțile picturale cu cele grafice — el s-a regăsit tot mai mult, prezentîndu-se astăzi ca un comentator plastic talentat al vieții noastre noi, stăpînînd altă rigoare a imaginii plastice cit și autenticitatea paletei.

Dezvoltarea impetuoasă a industriei socialiste din regiunea noastră își găsește o largă oglindire în operele acestui tînăr artist. Simpla citare a citorva titluri — Fabrica „Reconstrucția” Piatra Neamț, Fabrica de ciment din Bicaz, Azotoase Roznov, Microcentrala Pingărași, Uzina Stejarul, Relon Săvinești — este suficientă pentru a arăta cit de puternic e ancorată în contemporaneitate arta acestui grafician.

De asemenea, trebuie să subliniem preocuparea deosebită a lui Petru Petrescu pentru tipologia

Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani a prezentat, nu de mult, în premieră pe țară, piesa „Ciinli” de Tone Brulin. Regia spectacolului este semnată de Petre Sava Băleanu, iar scenografia de arh. Teodora Dinulescu. Din distribuție fac parte actorii: Costin Iliescu, Florin Plaur, Gh. Iordănescu, Ion Roxin, Eugen Apostol, Violeta Berbiuc, Nicolae Nicolae, Corneli Ferat, Marcel Popa și Mircea Pînișoară.

Teatrul de Stat Bacău a prezentat în cîntec alegerilor de deputați în sfaturile populare comunale care au avut loc la 5 martie, un spectacol intitulat „Cele bune să se aune”. În prima parte a reprezentației s-a jucat comedia „Bulevardul împăcării” de Aureli Baranga. Actorii Virgiliu Florescu, N. Roșioru, C. Coșa, Florin Gheuca, Iulky Botoșescu, Mișu Rozeanu, Alexandru Maeri, C. Vițencu au izbutit, în regia artistului emerit Ion Niculescu-Bruna, o caricatură scenică colorată. Cu prilejul amintit, s-au dat 12 spectacole pe scenele căminelor culturale din regiune.

Arheologul Constantin Mătasă, directorul muzeului din Piatra Neamț, a fost distins recent cu ordinul „Meritul Cultural clasa III-a”.

Din cuvîntul omagial rostit de tovarășul Virgil Pilimon, vicepreședinte al Sfîntului Popular al regiunii Bacău cu prilejul înmînării de ordinului, transcriem: „Realizarea muzeului din Piatra Neamț, purtător al celei mai valoroase colecții neolitice din Europa, nenumerabile cercetări și lucrări închinat trecutului și pitorescului regiunii noastre, îl impun pe Constantin Mătasă ca pe un frunțas ales al vieții noastre culturale și științifice”.

Teatrul de Stat Piatra Neamț și-a îmbogățit repertoriul cu spectacolul coupé intitulat „Măști”, structurat, printre altele, cu „Două femei impuritate a unui bărbat” de Mihail Kogălniceanu și „Polipul unchiului” de Ion Slavici. Consemnăm debutul în regie al secretarului literar al teatrului, Eduard Covall.

Teatrul de Stat din Brăila a susținut la Tecuci două spectacole cu piesa lui Camil Petrescu „Act venețian”. Spectacolele s-au bucurat de succes. Actorii Dumitru Pîslaru, Ghiță Moldovan, Nicolae Ciolu și Mirela Gherlac au fost aplaudați la scenă deschisă. Această piesă a fost vizionată și de publicul din orașele Bîrlad și Focșani.

Colectivul artistic al Teatrului de Stat V. I. Popa din Bîrlad a prezentat sîmbătă, 11 februarie, cea de a 4-a premieră a actualei stagiuni cu piesa „Evantaiul doamnei Windermere” de Oscar Wilde. Regia artistică a fost semnată de Constantin Moruzan — artist emerit —, iar scenografia de Sorin Popa. Din distribuție remarcăm pe Valeria Donca, Călin Botez, Maria Maximilian, Smaranda Herford, Livia Ungureanu, Maria Tivodaru etc.

În a doua jumătate a lunii martie, Teatrul de Stat din Bîrlad va prezenta premiera „Trei crai de la răsărit” de B. P. Hașdeu. Acest spectacol constituie și debutul regizoral al tînărului om de teatru Sorin Popa — fiul scriitorului V. I. Popa.

Este demn de reținut faptul că în această stagiune teatrul bîrlădean a prezentat, cu o singură excepție, numai piese românești.

Printre spectacolele reușite prezentate de Teatrul de Stat din Botoșani se numără și „A 12-a noapte” de Shakespeare și „Omul care a văzut moartea” de V. Eftimiu. Cu aceste piese colectivul teatrului a întreprins numeroase deplasări în satele și orașele regiunii.

Teatrul botoșănean a mai pregătit și prezentat cu succes „Schife” de Caragiale și „Schife dramatice” de Dumitru Solomon.

În curînd, la teatrul din Botoșani va vedea lumina rampei drama „Viforul” de B. St. Delavrancea.

umană semnificativă din portretele expuse („Portret de muncitor”, „Portret”, „Bunica”, „Cooperatoare” etc.) cit și leul inteligent în care și-a variat tematica în prezenta expoziție prin acordarea unei anumite ponderi naturilor statice și ierilor.

Inițîșîndu-ne nu numai realizările epocale din regiunea noastră, dar și crîmpele din pitorescul peisaj al patriei, Petru Petrescu alege linia generalizării, limba plastică abreviativă, fără exagerări abstracționiste.

Semnificative din acest punct de vedere ni se par deosebi lucrările: „Natură statică cu ploscă”, „Sonde în erupție”, „Portret” și alte citeva.

Interesantă este, de asemenea, coexistența vîgorii din unele lucrări din expoziție cu lirismul, grația și gingășia din altele, ca și grandioarea monumentală și euritmia.

Privită în ansamblu, expoziția lui Petru Petrescu se inițîșează sub forma unui covor moldovenesc în care predomină culorile tari, saturate — negrul și roșul în primul rînd — cu imagini ce pot fi înscrise în forme geometrice.

După cum se vede, artistul s-a adăpat la cel mai puțin falsificat dintre izvoare, la cel al cromaticii populare moldovenesti, prin care el ne spovedește însăși temelia inimii lui, dîndu-ne temeinice speranțe într-o împlinire și mai semnificativă.

Grigore V. Coban